

Переклад інтерв'ю Голови НБУ Андрія Пишного Міжнародному валютному фонду. Оригінальний текст інтерв'ю англійською мовою доступний за [цим посиланням](#).

Вже пройшло майже 10 місяців з часу вторгнення росії на територію України. Яким є вплив на економіку України і як суспільство залишається стійким?

Протягом останніх 10 місяців Україна протистоїть найбільшій повномасштабній військовій агресії в Європі з часів Другої світової війни. Українці продемонстрували фантастичну стійкість. Вплив війни важко навіть усвідомити. За нашими оцінками, у 2022 році Україна втратить щонайменше третину свого ВВП. У перші кілька тижнів війна була практично всюди: як не активні наземні дії, то авіаудари. Це був дуже важкий період. Утім, українці та український бізнес незабаром почали оговтуватися від першого шоку повномасштабної війни. Деякі переселенці повернулися. Українська економіка пристосувалася до війни. Виникли нові сектори, орієнтовані на підтримку збройних сил України.

Банківська система продемонструвала стійкість і працює без функціональних обмежень протягом усієї війни, незважаючи на масивні наземні та повітряні операції. Ми зупинили вплив капіталу, запровадили фіксований обмінний курс та впровадили низку інших необхідних антикризових заходів. І майже всі банки — не лише системно важливі — продовжували працювати. Це велика перевага для України. Завдяки цьому є можливість забезпечувати фінансування та платежі для економіки, яка продовжує повноцінно функціонувати. Ми отримуємо податки з доходів, ми робимо соціальні виплати, у нас є міжнародна допомога, ми можемо збирати мільярди гривень на підтримку наших Збройних Сил. Українці продемонстрували надзвичайну здатність протистояти ворогу, а також адаптуватися до нових умов.

Ви перебуваєте на посаді Голови 10 тижнів. З якими викликами ви зіткнулися, замінивши на посаді попередника в розпал війни, і що ви робили для збереження функціонування банківського та фінансового секторів?

Починаючи з жовтня, посилюється енергетичний терор проти України. Вже було здійснено дев'ять хвиль масованих ракетних ударів, які зруйнували об'єкти нашої критичної інфраструктури – основних потужностей, що забезпечують виробництво і розподіл електроенергії, опалення та води. Це свідомий енергетичний терор, щоб змусити Україну страждати в холоді й темряві. Ці хвилі атак сталися протягом періоду моєї роботи в НБУ. Наші зусилля зосереджені на тому, щоб банківська мережа продовжувала працювати.

Наразі, найважливішим проєктом є Power Banking. Він передбачає створення єдиної мережі відділень системно важливих банків в Україні. Мова йде про понад 1000 відділень у 200 містах і селах. Очікується, що ці відділення функціонуватимуть як одна мережа. Ми розробляємо операційні рішення для підтримки цієї мережі, яка змогла б функціонувати навіть в умовах відключення електроенергії, у режимі резервного живлення, з альтернативними каналами зв'язку і готівкою. Ідея унікальна і ніде в світі не було реалізовано чогось подібного.

Водночас в Україні створили спеціальні пункти, куди українці можуть прийти у разі відключення електроенергії аби зарядити телефон, погрітися і отримати гарячу їжу. Ми забезпечимо доступ до банківських систем, в тому числі банкоматів, на цих пунктах, організованих в урядових будівлях і спеціальних укриттях. Також ми співпрацюємо з великою мережею магазинів і АЗС, щоб забезпечити громадянам України доступ до готівки у разі виникнення такої потреби.

Наступним пріоритетом стане оцінка банків в Україні шляхом діагностичного обстеження та стрес-тестів. Війна застала банківську систему в дуже хорошому стані завдяки реформам, реалізованим за технічної допомоги МВФ та інших міжнародних організацій. Оскільки українська економіка та банківська система поступово відновлюються, я вважаю, що нам важливо переглянути обмеження, які були запроваджені в період кризи. Наразі українська банківська система функціонує з деякими адміністративними обмеженнями, наприклад щодо потоків капіталу. Нам довелося це зробити аби забезпечити макроекономічну стабільність. По мірі того, як відбувається відновлення економіки, ми будемо переглядати всі ці процеси і повертатися до ринкових механізмів.

Україна та МВФ нещодавно уклали «Моніторингову програму із залученням Ради» (МПЗР). Яку, на вашу думку, це принесе користь Україні?

Моніторингова програма є важливим кроком, який дозволяє Україні продемонструвати своє прагнення та готовність до реформ, незважаючи на війну. Вона також надасть можливість скоординувати фіскальну, монетарну та іншу політику, а також сприяти взаємодії між Національним банком як установою, яка має мандат на забезпечення цінової та фінансової стабільності, і Міністерством фінансів, яке має повноваження шукати необхідне фінансування для ведення війни.

Україна розуміє, наскільки важливо використати весь потенціал внутрішнього ринку боргових інструментів та виконати важливе стратегічне завдання щодо фінансування бюджету на 2023 фінансовий рік. Ми мусимо забезпечити колосальні потреби бюджету на рівні щонайменше 38 мільярдів доларів США за рахунок зовнішнього фінансування. Ми проводили координаційні заходи з Міністерством фінансів і домовилися, що наступного року центральний банк не здійснюватиме фінансування дефіциту бюджету, оскільки це створить додаткові ризики та виклики для макроекономічної стабільності. Хоча нам і потрібна рекордна сума, Уряд України, Міністерство фінансів і Національний банк планують профінансувати бюджет за рахунок співпраці зі спільнотою донорів, внутрішнього ринку боргових інструментів, а також за допомоги МВФ.

Ми вважаємо, що моніторингова програма стане одним із ключових елементів, який дозволить Україні залучити фінансування від коаліції міжнародних партнерів. Вони чекатимуть на «зелене світло» від МВФ. Водночас ми сподіваємося, що це буде перший крок до програми з підвищеною сумою траншів, на яку Україна розраховує наступної весни.

Ми вдячні команді МВФ за їх інтенсивну та професійну роботу протягом останніх двох дуже важких місяців. Комунікація відбувалася постійно, 24/7. Обидві сторони проводили наради вдень і вночі. Ми завершували роботу над нашою угодою під час ракетної атаки. Це додавало значення кожному сказаному слову та кожному прийнятому рішення.

Кілька років тому ви почали втрачати слух і з того часу стали захисником прав людей з вадами слуху в Україні. Чи вдалося вам перетворити порушення слуху на перевагу?

Втрату будь-яких фізичних здібностей не можна вважати перевагою, але в той же час це може відкрити нові грані особистості. У моєму випадку, я вважаю, що це дозволило мені покращити увагу та посилити концентрацію. Я не чую зовнішній чи фоновий шум – мене мало що відволікає і в прямому, і в переносному сенсі.

Центральні банки мають поняття «монетарної тиші». За тиждень до засідання щодо прийняття рішення з монетарної політики, банк і весь його персонал зберігають тишу щодо зовнішніх сторін, щоб уважно вислухати одне одного, зосередитися на найважливіших питаннях і не помилитися у прийнятті ключових рішень. Отже, у моєму випадку ця відсутність сторонніх шумів дозволяє мені увійти в той режим «монетарної тиші», коли це необхідно, і зосередитися на найважливішому завданні.